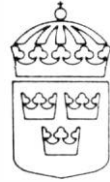

Motion till riksdagen

1988/89:N262

av Carl Frick och Birger Schlaug (båda mp)

Utveckling av småskalig tillverkning

Mot.
1988/89
N262--268

”Små mejerier är bra för Sverige!”

Lokal produktion för lokal konsumtion

Sveriges livsmedelsproduktion har under de senaste 40 åren koncentrerats, specialiserats och standardiserats. Detta har lett till en omfattande nedläggning av lokala produktionsanläggningar. Livsmedelstransporter går nu kors och tvärs i landet och detta medför stora miljöskador och bidrar till de många trafikolyckorna. Det leder till att människor måste pendla till arbeten som ligger långt från bostadsorten.

Allt tillsammans bidrar vårt sätt att styra samhällsutvecklingen till mera transporter och mera miljöskador. Samhället blir dessutom mera sårbart och vi kommer i avspärrningssituationer att få det svårt att klara befolkningens grundläggande livsmedelsförsörjning.

Vi måste börja styra i riktning till fördel för ett decentraliserat samhälle.

Den standardiserade-schabloniserade och anonyma maten har börjat bli ifrågasatt i allt större utsträckning. Produkter med lokal eller intressentmässig liten spridning, s.k. nischprodukter, har svårt att göra sig gällande, även om det skulle gå att få ut bra priser på specialprodukter. Centraliseringen av tillverkningen medför att tiden mellan framställning-skörd och konsumtion blir allt längre trots allt bättre transportsystem – maten blir gammal i Sverige.

Mjolktransportkostnaderna har stigit brant och utgör en stor del av den totala produktionskostnaden.

Det finns idag ett antal outnyttjade möjligheter i samhället:

- Kunskapen om de biotekniska processer som ingår i förädling av mjölk och andra flytande livsmedel är idag mycket bättre kända än för 15 till 20 år sedan.
- Den nya teknik som har kommit fram under de allra senaste åren kräver i sig inte stordrift för att vara ekonomiskt intressant exvis mikroelektronik, pastöriseringsteknik, jäsning, malning, torkning, förpackning osv. På detta sätt har det viktigaste argumentet för den starkt centraliserade vidareförädlingen fallit bort.
- Det finns idag förutsättningar för att hygienkraven kan tillgodoses i lika hög grad i småskalig tillverkning som i storskalig.

- Decentraliserad behandling av mjölk och andra flytande livsmedel medför starkt sänkta transportvolymmer. Biprodukterna belastar inte de centrala anläggningarna utan de kan återanvändas direkt på platsen och då ofta som foder.

Fördelarna med lokal förädling kan sammanfattas till:

- Transportberoendet minskar
- Lägre transportkostnad jämfört med centraliserad behandling
- Arbetstillfällena kan hållas kvar eller flyttas ut på landsbygden
- Bättre och enklare användning av biprodukter på den enskilda gården
- System som är mindre känsligt för störningar vid avspärrning, krig och olyckor
- Nischprodukter kan lättare tillverkas, introduceras och säljas

I dag finns det inte något sammanhållet system, som fyller de krav, som bör ställas på ett integrerat småskaligt vidareförädlingssystem för flytande livsmedelsprodukter. Stora delar av den biotekniska kunskapsbasen finns men den har inte omsatts i teknisk forskning och utveckling.

Det är miljöpartiet de grönas uppfattning att detta är ett centralt område för teknisk utveckling som ligger väl innanför grön ideologi.

När det gäller ett så grundläggande livsmedel som mjölk finns det en utvecklad teknik, som gör det möjligt att bygga små mejerier, anpassade till lokal produktion och försörjning. Det är Alfa Laval i Lund som har utvecklat denna teknik och då för export till u-länder. Utrustningarna säljs inte i Sverige beroende på det faktiska monopol som bondekooperationen har när det gäller mejeriproduktion.

Starka ekonomiska intressen bromsar på detta sätt en nödvändig förändring av det svenska samhället i riktning mot mindre slöseri och mindre framtidsförbrukning.

Vi måste med gemensamma ansträngningar motverka dessa bromsningar och aktivera de krafter som verkar för överlevnad. Exemplet med de små mejerierna kan föras över till andra tillverkningar. De tekniska förutsättningarna finns – det som saknas är nu de ekonomiska förutsättningarna och den politiska viljan att styra bort från det stora till förmån för den mindre skalan. Den lilla lokala skalan lämpar sig dessutom väl för kooperativ verksamhet som medför ett mycket starkt personligt ansvar i produktionen och marknadsföringen.

Med hjälp av den i dag imponerande raden av samhällsorgan som stöttar utveckling av teknik och lokala etableringar kan det inte vara svårt att inom nu gällande ramar disponera om personal och anslag för att främja mera lokalt anpassad produktion för lokala behov. Samtidigt måste det vara möjligt att se över hur det skall vara möjligt att bryta de faktiska monopolens makt i landet, speciellt när de motverkar det som är en överlevnadsstrategi på lite sikt.

Miljöpartiet de gröna har i motioner kommit med förslag som leder i en riktning mot decentraliserad tillverkning, som t.ex. inrättande av Närfonder, ändrad offentlig upphandling, höjda drivmedelsskatter, sänkta arbetsgivaravgifter utanför de ekonomiskt överhettade områdena.

Hemställan

Mot. 1988/89

N262

Med stöd av ovanstående hemställer vi

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det skall göras en plan för hur småskalig miljövänlig lokal tillverkning skall kunna utvecklas och stödjas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de nuvarande samhällsorganen för teknikutveckling och etableringsstöd disponerar om personal och anslag till ett arbete enligt yrkande 1,

{att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att forsknings- och utvecklingsmedel inom Sveriges lantbruksuniversitet skall omdisponeras så att betydande delar skall användas för att främja ytterligare kunskapsinhämtande och teknikutveckling inom området småskalig förädling av jordbruksprodukter, ¹}

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den faktiska monopolsituationen som motverkar en utveckling mot decentraliserad tillverkning utreds och förslag till åtgärder mot monopol ges.

Stockholm den 19 januari 1989

Carl Frick (mp)

Birger Schlaug (mp)